

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.

Lisi
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: K 10.000

Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.

Posamezna številka 1000 kron

Leto IV.

Dunaj, 26. novembra 1924.

Št. 48.

Čemu je odstopil dr. Seipel?

Avstrija ima prestatu neprestane krize, gospodarske in politične. Ni še dolgo temu, ko so bančni polomi vznemirjali javnost, že je sledil štrajk železničarjev kot posledica naraščajoče draginje. In ta štrajk je zopet povzročil težko vladno krizo, katere žrtev je postal dr. Seipel.

Čemu je odložil dr. Seipel mandat za sestavo nove vlade? Bivši kancler je pač uvidel, da Avstrije ni mogoče sanirati brez najtežjih žrtev in temeljite izpremembe sedanje uprave. Kajti znano je, in tudi Društvo narodov je spoznalo, da mala, gospodarsko oslabiljena država s komaj 6½ milijona prebivalcev ne more vzdrževati razkošne uprave in dragega uradništva. Nič manj kot 12 bilijonov letno plačuje avstrijsko prebivalstvo za ta luksuz. Saj ima pa tudi vsaka deželica svojo deželno vladno ali pravzaprav dve vladi — v lastnem delokrogu in posredno zvezno vladno — svoje deželne glavarje s 13 milijoni mesečne plače, svoje deželne zbornice, deželne svetnike in nebroj uradov in uradništva, ki stanejo ogromno denarja. Poleg tega hoče imeti vsaka dežela še posebej svojo pošto, davčno in železniško ravnanje itd. Torej državnice v državi, v katerih vladajo razni politiki po svoje (Šumi na Koroškem. Op. ured.).

Nobeden zadolžen gospodar — in takemu je primerjati sedanja Avstrija — pa si ne more privoščiti razkošnosti, marveč se mora prilagoditi razmeram in vrnati svoje gospodarstvo primerno sredstvom, ki so mu na razpolago. Treba štediti in izdatke omejiti na najpotrebnejše. To bi bilo pametno državno gospodarstvo, ne pa prepuščati samovoljnosti vladajočim politikom, ki jih nikjer ne manjka,

da „vladajo“ na stroške davkoplačevalcev in razsipajo ljudsko premoženje. S trdo prislužnim denarjem se često vzdržuje protiljudski režim, korupcija in nasilstvo kakor to vidimo na Koroškem. Taki ljudje naj bi se raje vrnili k svojemu rednemu poklicu, vladanje pa prepuščali drugim zato bolj poklicanim činiteljem.

Proti taki avtonomiji dežel, to je samovoljnemu samostojnim deželnim vladam, je hotel nastopiti dr. Seipel. Sklical je na Dunaj konferenco deželnih glavarjev in jim obrazložil svoj načrt, kakor ga je vlada dolžna izvesti v smislu naročila Društva narodov. Po tem načrtu naj bi se odpravile deželne vlade in deželni zbori, mesto teh pa preosnovala okrajna glavarstva. v okrožna glavarstva (Kreishauptmannschaften). Na Koroškem n. pr. bi bil za ta slučaj Beljak sedež okrožnega glavarstva za Zgornjo Koroško in Lienc, Celovec za ostali del dežele. Obstajale bi torej samo dve politični instanci, — okrožna glavarstva in ministrstva na Dunaju — kar bi tudi popolnoma odgovarjalo našim razmeram, zlasti pa bi bil na ta način izveden centralizem v interesu točne, hitrejši in cenejše uprave.

Dr. Seipel s tem svojim načrtom ni prodr, ker so se postavili v bran proti njemu zastopniki deželnih vlad, ki se nočejo odpovedati svoji komandi v deželi in mastnim službam, ki jim jih daje deželna avtonomija. In baš to nasprotstvo med dr. Seiplom in deželnimi glavarji, ki hočejo še nadalje vzdrževati svoje pašlike, je glavni vzrok, da je dr. Seipel odstopil. S tem da je prešlo mesto zveznega kanclerja v druge roke, seve še ni bilo rešeno vprašanje ustavne reforme v Avstriji, marveč samo za nekaj časa odloženo. Čakati bo treba, kaj bodo k temu rekli generalni komisar dr. Zimmermann in Društvo narodov, kadar se bo šlo za

izplačilo novih kreditov. Vsenemci in socialisti bi pristali sicer na to, da se uprava kolikor mogoče osredotoči (centralizira) na Dunaju, v krščanski socialni stranki pa je mnenje deljeno, in sicer stoje zastopniki dežel na stališču avtonomije, dočim zastopajo dunajski krščanski socialci dr. Seiplnov centralizem.

Vprašanje centralizem ali avtonomija dežel se bo brezdvomno zaneslo tudi med ljudstvo in reševalo potom ljudstva pri prihodnjih volitvah. Kar se tiče nas koroških Slovencev, je brezdvomno, da se ne moremo ogrevati za avtonomno upravo dežel, ki je na Koroškem, kakor jasno kažejo vse dosedanje izkušnje, vse preje kakor pravična, neglede na to, da posega globoko v žepe davkoplačevalcev. Kadar bo prišel čas, bomo o tem vprašanju spregovorili tudi mi in povedali naše mnenje.

S svojim izstopom iz vlade pa se dr. Seipel nikakor ni odpovedal političnemu delovanju, temveč hoče obdržati vodstvo krščanske socialne stranke v svojih rokah in tako posredno vplivati na smer avstrijske notranje in zunanje politike. In to tembolj, ker je bil novi zvezni kancler dr. Ramek, ki tudi pripada krščanski socialni stranki, izvoljen na priporočilo dr. Seipla. Kar se tiče zveze z vsenemci, ostane ista neizpremenjena, dasi so vsenemci stavili za vstop v vladno pogoje, da se v avstrijski zunanji politiki ne sme ničesar ukreniti, kar bi nasprotovalo njihovem programu — priklonitvi Nemčiji.

Državni praznik.

Da Nemcem ne zmanjka snovi za hujskanje proti nam, nam vedno podtikujejo, da smo proti Avstriji. Črno na belem smo imeli pravico, da sami odločimo, kamor hočemo; te pravice smo se poslužili, ker nismo hoteli za vse čase nositi zgodovinskega madeža, da smo zatajili svoj jezik in svojo kri. Kakor Nemce vleče srce k rodni bratom in se hočejo z njimi združiti, četudi jim dozda še nihče ni dal te pravice, tako smo mi hoteli biti pri svojih krvnih in jezikovnih bratih. A ko se je s pomočjo Lahov, za kar nekdo uživa posebno plačilo, večina izrekla za Avstrijo, smo se udali, naša poslanca sta glasovala za ustavo in s tem izpovedala, da Kor. slov. stranka priznava izvršeno dejstvo. Vse naše delo gre sedaj za tem, da od Avstrije dobimo vse tiste pravice, ki so jih nam v Št. Vidu slovesno obljubili, ki jih je mirovna pogodba priznala jugoslovanski manjšini na Koroškem in ki jih nam Avstrija noče dati, čepravno se je ob prevzetju cone A v svojo upravo in s svojo ustavo zavezala jih nam dati.

Ker te pravice vedno in vedno tirjamo, zato smo iredentisti in nas v enomer gonijo čez Karavanke. Ne, ne, mi smo tu in tu hočemo imeti svoje pravice; tu smo rojeni, tu so nas naše matere učile govoriti in ljubiti slovenski jezik. Jasno je, da se za Avstrijo tako dolgo ne moremo ogrevati, dokler nam ne dá naših pravic, kakor se otrok ne ogreva za mačeho, ki otroka vedno odriva. Kaj je v štirih letih Avstrija storila za nas? Nič razum poudvojenega, grdega in nemoralnega ponemčevanja, o čemur bodo sami kmalu morali zdihovati: (Die ich rief, die Geister, die werde ich nun nicht los!), ker se s ponemčevanjem širi pijančevanje, brezznačajnost in brezverstvo. Žal nam je, da to ponemčevanje podpirajo tudi

PODLISTEK

† Rok Tojnko

Med svečami pa spava mož,
bled mož, ogrnjen s plaščem črnim,
ki s trakom je našit srebrnim.

(Simon Gregorčič: Oljki.)

Poznali smo Rokija, vedno veselega in šaljivega, s smehljajem na ustnih. Skoro verjeti nismo mogli, ko se je na dan sv. Ane bliskoma raznesla žalostna novica, da je provizor Rok Tojnko v polni moči, nenadoma, zadet od srčne kapi, zapustil beli svet.

Rajni Rok Tojnko je bil rojen 16. avgusta l. 1883. pri Devici Mariji na Jezeru. Gimnazijske in bogoslovne študije je izvršil v Celovcu, kjer je bil 19. julija 1906. posvečen v mašnika. V dušnem pastirstvu je deloval od 20. julija 1907. na Obirskem, v Lipi nad Vrbo, Svečah, Pečnici in Timenici. Odtod je bil l. 1918. ob razpadu Avstrije pregnan ter prišel v Korte in od l. 1921. je oskrboval Sv. Štefan in Vovbre, kjer ga je letos 26. julija nepričakovano ugrabila nemila smrt iz naše srede.

Rajni je bil vsled svojega mirnega in priklupljivega značaja priljubljen povsod, kjer je služboval. Prijazen do vsakega, ni mogel koga vedoma žaliti. Če je nastal slučajno kje kakšen nesporazum, je vedno pomiril z prijazno besedo. Ljudomil in postrežljiv povsod, je bil vedno pripravljen pomagati sosednim duhovnikom pri spovedovanju.

„Zelus domus tuae comedit me...“ (gorečnost za tvojo hišo me použiva. Sv. Janez II. 17.). Povsod, kjer je rajni deloval, je obračal vso skrb na olepšavo hiše božje. Marljivo je skrbel za napravo novih paramentov ter se ni bal sitnosti in stroškov. In če je zmanjkalo, je doplačal iz svojega. „Domine, dilexi decorem domus tuae et locum habitationis gloriae tuae.“ Gospod, ljubil sem krasoto tvoje hiše in kraj bivališča tvoje slave (ps. 25. 8.)

Kako bi ne bil postrežljiv in ljudomil, ko je bil tolik prijatelj cvetlic? Če ni bilo drugega opravka, je bil vedno pri njih: prilival, presajal in požlahtnjeval. Cvetlice je pripravljajl in gojil pred vsem za oltar Matere božje, katerega je izpremenil v cvetlični gaj. In ravno tukaj tiči tragika njegove nenadne smrti. Stojčej visoko nad oltarjem pri Marijini podobi, mu izpodleti, da pade z glavo na rez oltarne mize in otod na tla. Od tistega časa, kake tri tedne pred smrtjo, se je videlo, da mu ni dobro. Toda tako naglo in nepričakovano, pri harmoniju, pevajoč Marijino pesem „Veš, o Marija, moje veselje,“ se je zgrudil in odšel od nas.

Kruta smrt žanje med slovenskimi duhovniki, a božja volja je tako: „Ti si gospod in imaš moč nad življenjem in smrtjo“. Rokij, zakaj si nas tako nenadoma zapustil? In letos so na vernih duš dan prvič gorele lučice na Tvojem grobu, obdanem od cvetlic belih aster, katere si v življenju tako ljubil. Radi smo Te imeli in zato nam ostaneš nepozabljen.

Naj Ti bode Bog v večnosti dober!

katoliški Nemci in sedaj že gledajo sadove svojega dela. Kje so bili njihovi „Nemci“ na Rudi, v Grebinju, v Timenici, v Vetrinju itd. ko so se obhajali sv. misijoni? Naravnost katastrofo moremo imenovati udeležbo pri nemškem misijonu v Vetrinju. Slovenci se niso udeležili, ker so bile samo nemške pridige, „Nemci“ pa tudi ne, ker nimajo več — vere.

Kako drugačen ugled bi uživala Avstrija, posebno na jugu, ako bi mi imeli svoje pravice. Mogoče bo še enkrat bridko obžalovala svojo zaslepljenost, kakor sedaj obžaluje zaslepljenost stare Avstrije, da je z njo odbila vse slovanske narode in se sedaj zviha v gospodarskih krčih, ker so ji ostali samo gorati kraji in milijski nenasitni Dunaj.

Ako smo tedaj zato iredentisti, ker od Avstrije tirjamo svoje pravice, dobro!

Kakšni patrioti so pa Nemci, je nam pokazal 12. november, državni praznik naše republike. Da velikovski okr. glavar niti zastave ni razobesil, se ne čudimo, on je prišel iz Jugoslavije in ve samo za Bogoljube, Vrtce in Angelčke; da je poleg teh še Avstrija, ki mu daje kruh, mu je stranska reč. A da bo Celovec tako zmrl za Avstrijo, tega bi človek ne verjel, ako sam ne vidi. Tu v Celovcu se vse tiste glave, ki so pred štirimi leti toliko storile za Avstrijo, letos ne zmenijo več za njo. Po tem je bila tudi parada na Novem trgu brez navdušenja in brez običajnega nagovora. „Čemu Avstrija, da so le Karavanke meja bodoče velike Nemčije, pa je dobro,“ to je mišljenje naših Nemcev.

„Freie Stimmen“ od 14. XI. celo pišejo: „Mi (to je Nemci) že prav nimamo nobenega vzroka, slaviti našo državo, ki še do zdaj ni to, za kar je ob ustanovitvi bila mišljena — en del nemške države.“

Na Dunaju pa je na državni praznik prišlo celo do nemirov, pri katerih je iz občinstva letelo kamenje na vojaštvo, ko se je vračalo v kosarne, in so morali 17 ljudi aretirati (zapreti). Nemci s tako ljubeznijo do Avstrije nimajo pravice nam podtikavati iredente, naj pometajo prej pred svojim pragom.

Nemcem se vrača.

Nemci so v Bocenu dne 11. nov. imeli velik shod, na katerem so se pritoževali zoper laško nasilstvo, ki Nemcem jemlje nemške ljudske šole ter jih nadomešča z laškimi. Za nas so te stvari posebno zanimive, morebiti tudi za kroške Nemce poučne.

Was du nicht willst, dass man dir tut, das fügt auch keinem anderen zu.

Govornik je naglašal: V nobeni drugi državi se z Nemci v šolskem vprašanju tako grdo ne ravna kakor v Italiji. Angleška si je znala s pravičnim postopanjem pridobiti Bure, da so postali državi zvesti, tisto pa kar dela Italija z Nemci, rodi analfabetstvo in vzbuja strastno nasprotstvo.

Ljubi nam Nemci! Ne za trohico drugače postopate vi z nami koroškimi Slovenci že 50 let. Tudi vi vzgajate tu analfabetstvo kar v najširšem obsegu, potem pa še pričakujete, da se za vašo silo navdušujemo.

Potem je govornik dejal: Vsaki dom naj postane šola, tu se naj nadomešča, kar je šola otroku vzela.

Koroški Slovenci! Vaša sveta dolžnost do otrok, do svojega naroda, do vere je, da vcepitate doma svojim otrokom ljubezen do materinega jezika, do svojega naroda, da učite doma otroke slovensko brati in pisati, ker naše nemške šole vzgajale le analfabete; tako izpričuje celo nemško časopisje.

Tirolski Nemci tožijo: Upali smo, da bodo Italijani uvidevali potrebo nemške šole, da bodo nam pravični. Celo leto smo prosili, se pogajali z državno oblastjo, poslanci so se naprej zglašali pri vladi, zastopniki občin so hodili prositi, nemške matere so prosile pri članih kraljevske rodbine, ljudstvo je napravilo petičijo s 60.000 podpisov, naj se puste nemške šole — vse zastoni!

Koroški Slovenci prosimo ne le eno, marveč že 50 let naše ljube nemške sosedice, naj bodo pravični, naj uvidevajo potrebo slovenske šole; poslanci so leto za letom govorili v državnem zboru, občine so tako šolo zahte-

vale, delale so se petičije — vse zastoni! Naše šolstvo je slabše kot kedaj poprej. Napredovali smo le toliko, da se je nas pod Avstrijo teplo z biči, zdaj pa s škorpijoni.

Tirolci tožijo: Glas žalosti in skrbi za bodočnost naših otrok se čuje iz vse dežele. Vsakdo je prepričan, da bo naša mladina duševno propadla in da pride nepripravljena v boj za obstanek.

Tisti glas se čuje že 50 let z Koroške. Naša mladina duševno propada, za študiranje skoro ni več otrok; ko je v deželi 30% naših otrok, jih je na srednjih šolah le 5 do 6%. Ali to ni nameravano duševno propadanje? Naše ljudstvo zaostaja, ker nima naravne šole; zato je vse, kar nosi gosposko suknjo med nami tujec Nemec, le hlapec in kmet sta domačina! In še naš kmet ne more napredovati, ker se mu je v šoli vzelo vse veselje do knjige in ker se nanj dežela pri svojih napravah v kmetijskih šolah in drugod nikjer ne ozira!

Tirolci tožijo: Prvi guverner, general Pekori, je dne 10. nov. 1918 obečal, da bo Italija pustila ljudem, ki so drugega jezika, svobodno misel in besedo, da jim ostanejo lastne šole, kulturne naprave in društva: nemške občine da dobe nemške šole, zasebnim in verskim šolam pa se bo pustila vsa prostost! Lahko so v 5 letih pozabili svoje obljube, vi nemški sosedje pa ste par let pozneje v Št. Vidu nam nekaj obetali, kar je tudi popolnoma pozabljeno. Vaš spomin je še slabši nego laški. Dobro je imeti v nezgodi tovariša, pravi pregovor. Skoro se nam dobro zdi, da se vam vrača tako neusmiljeno, kakor ste vi ves čas brez usmiljenja in srca do nas.

Tittoni je proglašal, da Italija nikakor ne namerava zatirati ali raznarodovati drugih narodnosti: jezik in uradnike se jim bo pustilo. Isto obetajo Nemci nam: Saj nas oni ne zatiravajo, le mi zatiravamo po najnovejši nemški basni. Dokaz temu, da v slovenskih farah ni nemške pridige.

Konečno je zborovanje izjavilo: Slovesno ugovarjamo proti kršenju temeljnih narodnih pravic, ko se zatira naše šolstvo. Vaš poizkus narodno nas uničiti se bo izjalovil ob kakor skala trdni volji našega ljudstva, ki hoče hraniti svoj jezik, svojo kulturo, svojo narodnost. Ljudstvo od svojih zahtev nikdar in nikjer ne bo odnehalo. Ljudstvo uvidi potrebo znati drugi jezik, a materini jezik mora biti podlaga pouku in narodna šola se mora vpostaviti. Dočas pa se naj ljudstvo ne boji nobenih žrtev, naj se doma nadomeščuje izobrazba, ki jo država ovira!

K temu imamo le še pristaviti, da vse to velja dobesedno tudi za nas. Ko se svet opozarja na južno Tirolsko, naj se opozarja tudi na Koroško, kjer ta škandalozni šolski sistem obstoji že pol stoletja.

POLITIČNI PREGLED

Nova vlada Seiplova pogajanja za sestavo nove vlade so se na odporu deželni glavarjev razbila. Zato je vrnil mandat zveznemu predsedniku, ki je na njegov predlog poveril sestavo nove vlade dr. Rameku. Novi zvezni kancler dr. Ramek je sestavil vlado v okvirju dosedanje zveze, iz krščanskih socialcev in vse-nemcev, iz sledečih mož: dr. Waber, podkancler in pravosodje, dr. Schneider, prosveta, dr. Mataja, vnanje zadeve, dr. Ahrer, finance, dr. Schürff, trgovina, Buchinger, poljedelstvo, dr. Resch, socialna politika, Vaugoin, vojno. Štirje ministri so novi, ostali pa prevzeti iz Seiplove vlade. Iz vladne izjave se da posneti, da bo hodila nova vlada po Seiplu začrtani poti, ki je je predpisalo Društvo narodov. Vsled tega ostanejo socialisti še nadalje v opoziciji. Iz debate o vladni izjavi se vendar da posneti, da bo opozicija zmerna. Razvoj sedanje krize pa kaže, da pride prekoslej do črnorudeče koalicije, zveze med krščansko-socialno in socialdemokratsko stranko.

Položaj Avstrije. „Vossische Zeitung“ kritikuje delo Društva narodov in pravi, da Avstriji ne preostaja ničesar drugega, kot da se zruši, če bo navezana na svoje lastne sile. Splošni štrajk je bil resen opomin za kanclerja. Beda ga je v Ženevi prisilila, da ni povedal resnice. Moral je lagati, da reši Avstrijo iz ža-

lostnega položaja leta 1922, in da pridobi na času; ta rok pa se bliža svojemu koncu.

Jugoslavija. Vse politične življenje se razvija v znamenju pričetka volilnega boja. Stranke so dale proglase na volilce, sklepajo medsebojne zveze in določujejo kandidate za posamezna volilna okrožja. Bodoči parlament bo štel 314 poslancev. Podlago tvori ljudsko štetje iz leta 1910. Radič se nahaja v inozemstvu in piše volilna pisma. Volilni boj bo hud.

Polom fašizma v Italiji. Z velikanskim pompom je bila izvedena fašistovska organizacija v Italiji. Z neverjetno teatraličnimi sredstvi in nasilstvi je uspelo fašizmu priti na krmilo ter zadiviti ves svet nad velikimi uspehi, ki jih je dosegel veliki igralec Mussolini. V nekaj tednih je ležala cela Italija pred tem velikanom in zločinstva njegovih najzvestejših so ostala nekažnovana in še celo poveljčana. Kdor se ni upognil njegovi volji, je bil uničen za vedno. Toda prišel je obračun, ker ljudska volja je močnejša kakor vsako nasilstvo in še sleherni nasilnik se ji je moral umakniti. Tudi italijanski fašizem preživlja ravno v zadnjih dnevih najtežjo krizo, iz katere ne bo našel izhoda. Diktatorja Mussolinija zapuščajo njegovi pristaši ter prehajajo v opozicijo. Dosedanji opoziciji socialistov se je pridružil tudi znani politik Giolitti, kateremu bodo v kratkem sledili drugi. Tudi Italija mora priti do pravega parlamentarnega dela v političnem življenju.

Sestanek Društva narodov. Bodoče zasedanje Društva narodov bo 8. decembra v Rimu. Dnevni red tega zasedanja bo v prvi vrsti razprava o praktičnih izvedbah sklepov ženevske konference in pa vprašanje razorožitve in varnosti. Ta konferenca bo imela v prvi vrsti namen oživitvoriti in določiti potrebne korake za ohranitev trajnega miru med narodi. Izdelala se bodo tudi natančna določila glede varstva napadenim narodom in glede ukrepov proti napadalcem.

Silna politična napetost v Bolgariji. Komaj se je začelo drugo redno zasedanje bolgarskega parlamenta, se že stavijo vedno odločnejše zahteve, naj se parlament razpusti, ker ne odgovarja volji naroda, ampak je čisto vojaškega značaja. Zemljoradniki priporočajo zvezo vseh opozicijskih strank in s tem soglašajo tudi radikali, ki imajo en del svojih poslancev sicer v vladnem bloku, drugi večji del pa v vedno ostrejši opoziciji. Dne 2. t. m. so se vršile po mnogih krajih ponovne občinske volitve in ob tej priliki se je izvajal od vladne strani najhujši teror proti pristašem zemljoradniške stranke.

Poraz Špancev v Maroku. Kljub ugodnim uradnim poročilom o poteku operacij v Maroku, izgleda sedaj, da je poraz španskih čet popoln. To je uvidelo menda tudi že špansko vodstvo, ker se sedaj vrši splošni umik vseh španskih posadk nazaj k obali. Mnogo čet se je že vkrcalo na ladje ter bodo prepeljane nazaj v Španijo. Umik je pospešilo revolucionarno gibanje v Španiji; ljudstvo se ni moglo ogreti kljub vsej propagandi za bojevanje v Maroku, za katero je žrtvovalo tekom let ogromen krvni in materialni davek. Revolucionarni agitatorji so imeli radi tega lahko delo in danes je opaziti v celi Španiji nevarno vrenje. Strogost, s katero vlada nastopa proti svojim nasprotnikom — v par dneh je bilo v Španiji ustreljenih nad 100 ljudi — je ljudstvo še bolj razburila in sedanji režim se drži na površju le z največjim nasiljem.

DOMAČE NOVICE

Ironija. Ing. Schauer prireja severno Dravo dobro obiskane protestne shode proti davkom. Davkoplačevalci mu seveda ploskajo, ker ne poznajo dejanskega položaja. Vedeti je treba, da je ravno ta gospod, ki grmi sedaj proti davkom, glasoval v dežel. zboru za nje. Ta vrsta ljudi se res nič ne sramuje. Med zborovalci pa se ne najde nihče, ki bi mu povedal, kje naj odpre svoja usta in govori. Za hrbotom kritizirati in obirati je lahko. Samo naša dva poslanca sta bila tako možata, da sta glasovala proti davkom, ker nista mogla prevzeti odgovornosti za tako težka bremena, zato imata tudi pravico, udrihati čez nje. Naj Schauer le

pride v kraje južno Drave, kjer mu bodo dali slovenski davkoplačevalci po grbi in mu povedali, kje naj protestira.

Proslava Meškove 50letnice v Ptuj. G. župnika Meška, ki je znan po svojih poljudnih spisih pri vseh slovanskih in drugih narodih, petdesetletnico so njegovi bivši sošolci in prijatelji proslavili v Ptuj. Kako ga narod časti, je pokazal sprejem na kolodvoru, kjer ga je pričakovala šolska mladina z učitelji in mnogoštevilno narodno občinstvo z županom. Zvečer se je vršila v gledališču slavnostna predstava Meškove drame „Pri Hrastovih“, kateri je slavljenec prisostvoval sam. Prenapolnjeno gledališče ga je burno pozdravljalo, predsednik dramatičnega društva pa mu je poklonil lovorjev venec. Slavnostni dan je zaključila podoknica domačih pevcev. V torek je daroval Meško spominsko mašo, kateri je prisostvovala vsa šolska mladina, zastopniki uradov in mnogobrojno občinstvo. Slavnost se je nadaljevala v Društvenem domu, kjer so mu zapeli gimnazijci Prešernovo „Zdravico“ in koroško narodno pesem „Gor čez izaro“. V svojem govoru je Meško pripovedoval o veselih trenutkih svojega dijaškega življenja, o trpljenju za časa svetovne vojne in kako težko je zapustil po razpadu Koroške. Temu je sledilo odlikovanje po velikem županu dr. Pirkmajerju, ki mu je izročil z lepim nagovorom red sv. Save III. razreda, za kar se je slavljenec vidno ganjen pristrčno zahvalil. Pri skupnem obedu so ga pozdravili in mu čestitali zastopniki raznih korporacij in društev. V imenu koroških Slovencev ga je pozdravil naš poslanec, čg. župnik Poljanec in orisal naše žalostne razmere. Poročilo g. poslanca je ganilo goste do solz. Izreden pozdrav je prinesel slavljenec prijatelj g. Arnuš, omenjajoč, da potrebujejo naši kulturni delavci tudi gmotne podpore ter mu poklonil večjo vsoto, zbrano med slovensko inteligenco, v nadomestilo za knjižnico, katero so folksverovci na Koroškem uničili. Slavljenec se je za dar ginjen zahvalil, obljubljajoč, da bo še naprej deloval za slovensko ljudstvo, zlasti za mladino, ki je in bodi naša bodočnost.

Mleko so merili. Orožniška postaja na Brnci je v juniju letošnjega leta vzela od vsakega oddajalca mleka malo količino istega in ga poslala izkusnemu zavodu v Celovec, ki ga je preiskalo in ugotovilo, da je od 60 oddajalcev 29 mleko posnemalo ali pa redčilo z vodo. Uradno se je ugotovilo, da vsebuje mleko 25 do 35 odstotkov vode. Mleko posameznih oddajalcev pa je vsebovalo 50, 60 in celo 90 odst. vode. Vse te je sodišče obsodilo na globo od 30 do 200.000 K. Veliko prenizka kazen za take izkoriščevalce. Če so delali to dalj časa, so desetkrat toliko prislužili pri prodaji vode.

Zadružne vesti. Hranilnica in posojilnica za Vovbre, Sv. Štefan in Klošter je pričela zopet z rednim delovanjem. Uradovalo se bo začasno vsako prvo sredo v mesecu od 10. do 12. ure predpoldne v prostorih velikovške posojilnice.

Zavod šolskih sester v Št. Rupertu pri Velikovcu naznanja, da se začne polletni zimski tečaj za gospodinjsko šolo s 1. decembrom. Sprejemajo se dekleta še do 15. dec. Glede natančnejših pojasnil se je obrniti na šolske sestre v Št. Rupertu.

Nove poštné pristojbine. Sporočili smo že, da se zvišajo s 1. decembrom 1924 poštné pristojbine. Od 1. decembra bo stalo pismo do 20 gramov 1500 K, do 40 g 1700 K, do 100 g 2000 K, do 250 g 3000 K, do 500 g 5000 K, do 1 kg 10.000 K in do 2 kg 20.000 K; za Rumunsko, Češkoslovaško, Italijo in Madžarsko do 20 g 3000 K, za vsakih daljnih 20 g 2000 K več; ostalo inozemstvo do 20 g 4000 K za vsakih daljnih 20 g 2000 K več. Dopisnica 700 K; za Rumunsko, Češkoslovaško, Poljsko, Italijo in Madžarsko 1800 K, ostalo inozemstvo 2400 K. Tiskovine do 25 g 100 K, do 50 g 300 K, do 100 g 600 K; za inozemstvo do 50 g 800 K. Priporočnina (rekomandacija) 3000 K, za inozemstvo 4000 K. Pristojbina za brzopošiljatev (ekspres) ostane 2000 K. Za Nemčijo veljajo iste pristojbine kot za tuzemstvo.

Gradec. (Petnajstletnica.) Slovensko katoliško izobraževalno društvo „Kres“ je praznovalo dne 19. oktobra t. l. petnajstletnico svoje obstanka. Primerno važnosti obletnice društva, ki tvori vez med v Gradcu naseljenimi Jugoslovani, goji družabnost in pospešuje njih izobrazbo že 15 let, se je dan tudi praznoval. Ob 8. uri dopoldne se je brala sv. maša za žive in mrtve člane društva. Popoldne se je vršila veselica v društveni dvorani ob ogromni udeležbi članov in nečlanov. Slavnost je otvoril g. predsednik s pozdravnim govorom; temu je sledila igra „Raztresenca“, slavnostni govor in igra „Zamorec“. Poleg tega še dve deklamacije. Med odmori so svirali pod vodstvom g. Našiča naši izvrstni tamburaši. K tej priliki smo prejeli iz domovine mnogo častitk, za katere se tem potom prav toplo zahvaljujemo in jim kličemo: Bog vas živi!

Apače—Galicija. (Nesreče.) Smrt samo pobira, pa nič izbira, pravi resničen pregovor. Dne 14. oktobra gre stara Kavhinja, ki je gospodinjala mlajšemu sinu pri Sablačanu v Apačah, po zadnji voz ajde. Voli se splašijo in jo povozijo. Uboga žena je dobila močne poškodbe, za katerimi je dne 23. pret. mesca umrla. Bila je pravi vzor krščanske matere, ki je vzgojila svoja dva sina in hčero v pravem slovenskem krščanskem duhu. Držala se je gesla „moli in delaj“. Velika je bila žalost, posebno Sablačan je bitko občutil izgubo, ker je bil še neoženjen in je nenadoma ostal brez gospodinje, a žalosti še ni bilo dosti, tudi njemu so bile že ure štete. Z bliskovito naglico se je dne 12. t. m. razširila grozna skoraj neverjetna vest, da mladega Sablačana ni več med živimi. Ko se se rajni napotil omenjenega dne s hlapcem v gozd, gotovo ni mislil, da ne bo več videl svoje domačije; usoda je hotela, da se je hudo vsekal v levo nogo. Hlapec mu je hotel nogo prevezati, pa ni pustil, ker je mislil, da bo mogel še sam do doma. A ko je šel malo naprej, je obnemogel. Na pomoč došli ljudje, ki jih je poklical hlapec, so ga našli že mrtvega. Rajni Jožef Urank, doma pri Kavhu v Encelni vasi, je bil v cvetu svoje mladosti, star 23 let. Vigredi je minulo dve leti, odkar se je preselil z materjo na svoje od očeta kupljeno posestvo v Apače. Bil je pravi vzor mladega gospodarja, prijazen proti vsakemu, priden, varčen in pošten kakor njegov rajni oče. V kratki dobi dveh let je uredil svoje prej zanemarijeno gospodarstvo, da je bilo veselje pogledat. Z rajnim Jožejem sta izgubila brat in sestra najboljšega brata, Apačani dobrega soseda in Galicija enega najboljših Slovencev; čeravno mlad, je stal trdno kakor cela družina v naših vrstah. Veličasten pa tudi silno žalosten je bil pogreb v Galiciji, kamor so ga prepeljali, da bo počival zraven svojih ljubljenih starišev. Od blizu in daleč so prihiteli znanci in prijatelji ga spremljat na njegovi zadnji poti. Skoraj nobeno oko ni ostalo suho, ko so se gospod župnik Božič z lepimi besedami poslovili od rajnega in ga stavili vsem mladenčem za zgled. Dal Bog, da bi našel mnogo posnemalcev posebno v vrstah mladih gospodarjev. Apaški pevci so mu še za slovo ginljivo zapeli: „Oh kak pesem moja danes milo se glasi!“ Počivaj sladko, predragi nam prijatelj, v domači slovenski zemlji, katero si tako iskreno ljubil. Bog Ti daj večni mir in pokoj in večna luč naj Ti sveti. Hudo prizadeti družini Kavhovi pa izrekamo naše globoko sožalje!

Velikovec. Dne 7. novembra je pokopal ob ogromni udeležbi pastor Karola Niemiec, ki je vpeljal avtomobilni promet iz Velikovca v Sinčo vas. Ravno tisti dan je pokopal tudi Avgusta Baumgartnerja, slaščičarja v Velikovcu. Nobeden teh ni bil Korošec: bila sta oba Nemca protestanta. Obadva pa sta se vedla proti vsakemu dostojno in vljudno.

☛ GOSPODARSKI VESTNIK ☛

Skupno gnojišče.

Pri nas je še močno razširjena ta navada, da se pušča svinjski gnoj pri svinjaku, hlevski gnoj se pa spravlja na gnojišče. Svinjski gnoj nam leži pri svinjaku v rahlih kupih, kjer se toliko časa zanj ne zmenimo, dokler ga ne zvozimo na njive. Nič za to, če ga dež izpira ali pa solnce prepeka.

S takim spravljanjem in s takim ravnanjem ne moremo imeti dobrega uspeha. Veliko več bi dosegli, ako bi svinjski gnoj spravljali pri kidanju takoj na skupno gnojišče in tam nabirali skupaj z drugim gnojem. Na ta način bi pridelali bolj enakomeren gnoj. Tudi bi nam gnoj ne trpel nobene take škode, kakor jo trpi, če ga pustimo pri svinjaku v nemar ležati. Seveda je treba v tem slučaju, da se svinjski gnoj po celem površju gnojišča enakomerno razmeče in dobro potlači, da se bolj ugodno razkaja in pretvarja v tečen gnoj.

Ne puščajmo tedaj svinjskega gnoja nemarno okrog svinjaka ležati, kakor to sedaj delamo. Spravljajmo ga raje na skupno gnojišče, da se tam s primernim ravnanjem bolj uspešno pretvarja v gnojno tvarino. S takim spravljanjem in ravnanjem naraste nekaj več dela, toda to delo je hvaležno, ker se poplača z bolj ugodnim uspehom. Neprimerno večja je korist, če spravljamo gnoj od svinjakov na skupno gnojišče.

Bodimo tudi v tem oziru bolj skrbni in ne kvarimo svinjskega gnoja s tem, da ga pustimo okrog svinjakov nemarno ležati. Nabirajmo ga na skupnem gnojišču in dajmo ga poravnati in z njim tako ravnati kakor je sploh treba s hlevskim gnojem. Dajmo ga poravnati in potlačiti! Na skupnem gnojišču bo svinjski gnoj veliko več vreden kakor je sedaj.

Zvišanje železniških osebnih tarif. Kakor poročajo z Dunaja, je uprava avstrijskih zveznih železnic sklenila zvišati s 1. januarjem 1925 tarife za osebni promet za 25—30 odstotkov.

Tržne cene v Velikovcu dne 19. XI. 1924. Živina: voli 10—14.000, krave 10—15.000, ovce 7—11.000, svinje 18—20.000 K za 1 kg žive teže; svinje zaklane 28—29.000 K. Žito: pšenica 4200—4400, rž 4200, ječmen 4000—4200, koruza 4000, ajda 3800—4000, oves 3200, krompir 1200—1300 K.

Celovski trg. Zelenjave: glavna solata 3—4000, kapusne glave 1500—2000, kislo zelje 4000, kislja repa 2000 K kg. Sadje: jabolka 4000 do 7000, hruške 6—12.000 K kg. Mleko liter 4600, posneto mleko 2500, kislo mleko s smetano 4000, sladka smetana 20—24.000, kislja 16—20.000 K. Čajno maslo kg po 56—64.000, maslo za kuho 48—56.000, skuta 14—16.000 K. Žive kokoši 25—30.000, mrtve 35—40.000, stare kokoši 25—30.000, race 50—60.000, gosi 100.000 do 120.000 K komad. Jajce 2800 K. Strd 36.000 do 40.000 K kg.

Dunajska blagovna borza. Žito: pšenica 4300—4400, rž 4300—4350, ječmen 5200—5900, koruza rumunska 3750—3850, oves 3800—3900, ajda 3800—3900, proso 2800—2900, fižol 5300 do 5800, grah 4—5500, leča 4800—5200, krompir rumen 1800—1950, bel 1400—1500 K za kg. Krma: polsladko seno 135—140.000, sladko 145—150.000, slama 72.500—77.500 K za metercent. Krma na trgu: sladko seno 100.000 do 150.000, kislo 70—120.000, detelja 150—200.000, otava 110—120.000, slama 100—110.000 K metercent. Mlevski izdelki: pšenični zdrob 7600 do 7700, koruzni zdrob 5—5100, pšenična moka „0“ 7300—7400, moka za kuho 6400—6500, krušna moka 5500—5700, moka za krmo 3800 do 3900, ržena moka 6400—6500, pšenični otrobi 2200—2250, rženi otrobi 2200—2250 K kilogram.

☛ ČEBELARSKI VESTNIK ☛

Čebelar pozimi.

Pozimi počiva vsa narava in sniva zimsko spanje. Vse je mrtvo, brez življenja, povsod vlada tihota. Listje je odpadlo z dreves, v gozdu ni več slišati veselega petja ptičev. Tudi pred čebelnjakom je vse tiho in mirno, ko je bilo poprej tako veselo šumenje in vrvenje. Čebele se drže tesno stisnjene druga druge in se ogrevajo. Čmrlji, ose, muhe in nekatere druge žuželke spe zimsko spanje, t. j., da so kakor mrtve in ne jedo celo zimo. Čebele pa jedo pozimi in prezimijo v nekakem dremajočem stanju. Vedno pomalem šume in pri vsakem najmanjšem ropotu ali sunku se šum poveča ali se pa čebele celo razlezejo, kar jim je v pogubo.

ker se ne morejo več združiti v grozd, preje otrpnejo. Čebele so zelo občutljive proti mrazu. Poglejmo n. pr. spomladi. Dokler sije solnce, veselo lete, kakor hitro se pa solnce skrije za oblake in potegne hladna sapica, je pred čebelnjakom vse polno otrpelih čebel, dasi toplo-mer kaže še nekaj stopinj gorkote. Skrbno se je sedaj ogibati v čebelnjaku vsakega ropota, ondi naj vlada mir, prepotrebni zimski mir.

Rovke (miši) se kaj rade spravijo čez zimo v panj in motijo čebele. Priporočljivo je, da pritrdi čebelar pred izletnico nalašč zato napravljen zapah, da rovka ne more v panj, čebele pa le lahko izletavajo, kadar je n. pr. južno vreme brez snega. V čebelnjaku mora biti mišnica ali past. Mačke ne pustimo v čebelnjak. Bodisi drugod še tako vestna v svojem poklicu in naj ima še tako elegantno hojo, v čebelnjaku ni mesta za njo.

Tudi senice si rade potolažijo svoje lačne želodce pred čebelnjakom. S kljunom tolčejo toliko časa na panj, da vznemirijo čebele, in kakor hitro se čebela prikaže na bradi, je po njej. Streljati ubogo žival je neusmiljeno. Ako jim nasipamo peške ali kaj drugega, pustile bodo čebelnjak v miru.

Predno nastopi mraz, morajo biti panji dobro zapaženi. Najvažnejše je, da so panji med seboj tesno stisnjeni, dobro zaprti, da ni prepaha, kajti prepah je najhujši zimski sovražnik čebel. Marsikatera družina kljub zadostni zalogi podleže pozimi zaradi prepaha.

Čebelarji! Ako ste storili v jeseni svojo dolžnost in ste dali ljudstvom dovolj živeža in so čebele dobro zapažene in je sploh vse urejeno za dobro prezimovanje, tedaj ste lahko brez skrbi, da bodo čebele preživele zimo in „...da v Novem letu zaleskeče čebelarjem zlata zvezda sreče“.

M. H.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. 1. novembra 1924 je bilo na Koroškem podpiranih 860 brezposelnih. — Tudi italijanske železnice delajo kakor naše s primanjkljajem. Poslovnega leta 1922—23 so napravile 299 milijonov lir dolga. — Francoska odpusti ponovno 25.000 uradnikov, ostalim pa zviša plače. — Vojaške čete v raznih delih Braziliije so prestopile k ustašem in se polastile vse utrjenih krajev v provinci. — Na Angleškem so velike nevihte napravile ogromno škodo, na Francoskem so reke silno narasle in v Porenju preplavile nasipe. Več mest je poplavljenih, mnogim drugim pa grozi ista usoda. — Kruh in moka se pocenita za 4 odst., ker se je znižal blag. prometni davek na moko. — V juliju se je na Koroškem nakopalo 10.265 ton premoga, v avgustu 9163 ton. — V Jugoslaviji je 837 telefonskih postaj s 27.000 aparatih. Telefonska mreža znaša 64.638 km, rečnih kabljev 3800 in morskih 5660 km. — Glasom uradnih poročil je bilo pri železniški nesreči na progi Liverpool—Blackpool 13 oseb ubitih, 3 težko in 30 lahko ranjenih. — Kitajski maršal Vu-Pej-Fu je pobegnil. — Narodna banka je znižala obrestno mero od 15 na 13 odstotkov.

Število državnih uradnikov v Avstriji. Skupno število državnih uradnikov znaša 101.529. Od teh jih odpade: 51.717 na splošno upravo, 1564 je sodnikov, 109 državnih pravnikov, 4574 učiteljev, 20.676 policije, 22.327 vojaščin in 602 raznih drugih uradnikov.

Za tiskovni sklad so darovali:

Maribor: dr. Fero Müller 200, dr. Pivko 30, Jurij Kugovnik 100, Ivan Kramar 10, Klement Grafenauer 10, Anton Brandner 50, Valentin Zablachan 20, dr. Kotnik 10, prof. F. Gasparin 10, Anton Kovačič 10, Ferdinand Dobernik 10, Franjo Müller 10, nečitljiv 10, Krasnik 10, Josip Natek 10, Janko Kuster 10, Franc Hanžurej 10, Ivan Hochmüller 40, Vinko Bračič 10, Zalka Kuplen 5, Ivan Frole 40, Janko Serbec 20, dr. Dolar 20, dr. Jan 50, Arnuš 25, licitacija svinčnika 50 Din 75 para. Neimenovan po Turku 50.000; mesto venca na grob nepozabnemu tovarišu Sablačanu darovali apasški in gališki fantje: Kometer Josip 10.000, Kutej Matevž 10.000, Lužnik Josip 10.000, Volina Franc 4000, Božič Janez 10.000, Ožmalc Matevž 10.000, Wutte Andrej 10.000, Wolte

Jožef 5000, Wolte Janez 5000, Žaver Jožef 5000, Lakonik Janez 5000, Ožmalc Šimen 5000, Pegrin Šimen 11.000, Pegrin Josip 10.000; Merlič Valentin, Encelna vas, 25.000; neimenovana iz Medgorji 3000 K.

Listnica upravnistva.

Naročnike opozarjamo, da gredo vsi opomini na račun dolžnikov. Oni, ki dobe izpolnjene položnice, naj blagovolijo zaostanke takoj vplačati.

Vsled razširjenja obrata sprejme

Puškarna v Kranju

baskulerje, kopitarje, pristojnike (zurihterje), graverje in garnerje

Ponudbe (lahko tudi v nemščini) z navedbo osebnih podatkov in dosedanjega službovanja naj se pošljejo direktno Puškarni 121

ZA ZIMSKO

DOBO

priporoča po znanih brezkonkurenčno nizkih

cenah

blago za moška oblačila, blago za ženske obleke, blago za plašče, flanelo in barhent, kakor tudi vse vrste platna

v vseh širinah in tenkostih in vsakovrstno špecerijsko blago po najnižjih dnevni cenah.

I. MAGNET, PLIBERK

135

PROSTORI ZA TRGOVINO

z mešanim blagom v Šmihelu nad Pliberkom številka 3 se dajo od 15. decembra ali 1. januarja 1925 vsled družinskih razmer **v najem**. Trgovina je stara in tik larnne cerkve. Vse podrobnosti se izvedo pri

Ivanu Tonicu
v Šmihelu nad Pliberkom

141

Zbirajte za tiskovni sklad!

Zahvala.

Vsem prijateljem, znancem in sosedom za mnogoštevilne obiske v bolnici, kakor tudi za lepo udeležbo pri pogrebu naše

Lizike Rus

rojene Gatol,

ki je po dolgotrajni bolezni v 33. letu starosti udana v voljo božjo mirno v Gospodu zaspala, se iskreno zahvaljuje žalujoča družina

Parilova

Struga, v novembru 1924.

138

Kje prodaste žito, fižol in druge pridelke najboljše?

Kje kupite moko, sol, sladkor in drugo blago najcenejše?

Samo pri

Južnokoroški gospodarski zadrugi
v Sinči vasi

139

Vabilo

k igri

Goslarica naše ljube gospe

ki jo priredi Marijina družba dne 7. decembra ob 3. uri popoldne pri Tišlarju v Št. Janžu

Vsi prisrčno vabljeni.

140

Društvo slovenskih diletantov v Borovljah.

Vabilo

na

Miklavžev večer

ki se vrši v nedeljo, dne 7. decembra t. l. v dvorani „pri Cingelcu“ v Glinjah s sledečim sporedom:

1. Nastop društvenih pevcov.
2. Dve veseli igri.
3. Nastop Miklavža, nagovor in razdelitev daril.

Začetek točno ob 3. uri popoldne.

Prireditve se vrši ob vsakom vremenu. Vstopnina 7000, 5000, 4000 in 3000 K. Darila za Miklavža sprejema gostilničarka pri Cingelcu.

Prijatelji poštene zabave, pridite vsi!

143

Odbor.

Motorno kolo

znamka „N. S. D.“, dva cilindra, 4 konjske sile, dobro ohranjeno se vsled bolezni

proda ali zamenja za les.

144

Naslov: Föderlach šte. 27.

Tovarniška zaloga usnja
Julijus Blass

Celovec, Novi trg šte. 4

142

ima v zalogi vse kožne izdelke ter kupuje in prevzema v delo sirove kože.